

Міжнародна методлабораторія для освітян «Verba Magistri» – проект Українського науково-дослідного та освітнього центру вивчення Голодомору (HREC in Ukraine). Заснована у вересні 2016 року в партнерстві з Міністерством освіти і науки України, Науково-освітнім консорціумом вивчення Голодомору (HREC) при Канадському інституті українських студій з метою підтримки системних демократичних реформ у сфері освіти в Україні

ПРОГРАМА/РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ
ДРУГОЇ ЛІТНЬОЇ ШКОЛИ
МІЖНАРОДНОЇ МЕТОДИЧНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ДЛЯ ОСВІТЯН
«VERBA MAGISTRI»

2018, 28 липня – 11 серпня

проспект Миру, 15,
м. Чорноморськ,
Одеська обл., 68000

Інформаційні партнери:

історична правда

УКРАЇНА МОДЕРНА

Засоби масової інформації –
без акредитації

Контакти:

Український науково-дослідний та освітній
центр вивчення Голодомору (HREC in Ukraine)
Тел.: +38(097) 318 43 39
website: www.holodomor-hrec.com

ПРОГРАМА/РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ

**ДРУГОЇ ЛІТНЬОЇ ШКОЛИ
МІЖНАРОДНОЇ МЕТОДИЧНОЇ
ЛАБОРАТОРІЇ ДЛЯ ОСВІТЯН**

«VERBA MAGISTRI»

2018, 28 липня – 11 серпня

**проспект Миру, 15,
м. Чорноморськ,
Одеська обл., 68000**

28 липня, субота

14:00–18:00 Поселення учасників¹.

18:00–21:00 Відкриття школи. Вступні зауваження.

Прийняття для учасників.

29 липня, неділя

07:00–08:00 Сніданок.

08:00–14:00 Похід на каяках по Одеському заливу².

14:00–15:00 Обід.

15:00–19:30 Самостійна робота.

Індивідуальні консультації для студентів.

19:30–20:30 Вечеря.

**20:30–21:30 Навчальний кіномарафон від Національного центра
Олександра Довженка (Довженко-Центр).**

«ЗВЕНИГОРА/ЗАЧАРОВАНЕ МІСЦЕ» (ВУФКУ, Одеса, 1927; Режисер Олександр Довженко; Сценаристи Майк Йогансен, Юрій Тютюнник, Олександр Довженко; Оператор Борис Завелєв; У ролях Семен Свашенко, Микола Надемський, Георгій Астаф'єв, Лесь Подорожній, Володимир Уральський; Прем'єри: 13 квітня 1928, м. Київ; 8 травня 1928, м. Москва; Музичний супровід FUTUREthno)

¹ Готель «Моряк», адреса: проспект Миру, 15, м. Чорноморськ, Одеська обл., 68000

² Збір учасників походу о 7:30 біля входу в готель.

30 липня, понеділок

09:00–10:00 Сніданок.

**10:00–11:00 Лекція-дискусія.
ГОЛОДОМОР ЯК ГЕНОЦИД: ПРИЧИНИ**

Викладач, модератор дискусії:

Станіслав Кульчицький, головний науковий співробітник Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук, професор

11:00–11:20 Перерва.

**11:20–12:20 Майстер-клас.
ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ У ХХІ СТОЛІТТІ:
ГОЛОДОМОР**

Викладач, модератор дискусії:

Валентина Курилів, директорка освітнього напрямку Науково-освітнього консорціуму з вивчення Голодомору (HREC) при Канадському інституті українських студій Альбертського університету

12:20–12:40 Перерва.

12:40–13:40 Обговорення майстер-класу.

14:00–15:00 Обід.

15:00–19:30 Самостійна робота.

Індивідуальні консультації для студентів.

19:30–20:30 Вечеря.

31 липня, вівторок

09:00–10:00 Сніданок.

**10:00–11:00 Лекція-дискусія.
ГОЛОДОМОР ЯК ГЕНОЦИД: ПЕРЕБІГ**

Викладач, модератор дискусії:

Станіслав Кульчицький, головний науковий співробітник Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук, професор

11:00–11:20 Перерва.

**11:20–12:20 Лекція-дискусія.
МЕХАНІЗМИ ГЕНОЦИДУ: РУЙНУВАННЯ ЦЕРКВИ
Й ДУХОВНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ**

Викладач, модератор дискусії:

о. Веніамін, Українська Православна Церква

12:20–12:40 Перерва.

**12:40–13:40 Майстер-клас.
НЕСТАНДАРНИЙ УРОК З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ: ЯК РАЗОМ З УЧНЯМИ СТВОРЮВАТИ
НАВЧАЛЬНІ КОМІКСИ З ІСТОРІЇ ГОЛОДОМОРУ**

Викладач:

Олександр Чучаєв, директор школи, вчитель історії та правознавства ЗОШ 2, м. Благовіщенське

Модератор:

Раїса Євтушенко, провідний спеціаліст Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України

14:00–15:00 Обід.

15:00–19:30 Самостійна робота.

Індивідуальні консультації для студентів.

19:30–20:30 Вечеря.

20:30–21:30 Навчальний кіномарафон від Національного центра Олександра Довженка (Довженко-Центр).

«НАВЕСНІ» (ВУФКУ, Київ, 1929; Режисер-оператор Михаїл Кауфман; Реставрована версія + саундтрек Олександра Кохановського, Україна)

1 серпня, середа

09:00–10:00 Сніданок.

10:00–11:00 Лекція-дискусія.

ГОЛОДОМОР ЯК ГЕНОЦИД: НАСЛІДКИ

Викладач, модератор дискусії:

Кульчицький Станіслав, головний науковий співробітник Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук, професор

11:00–11:20 Перерва.

11:20–12:20 Лекція-тренінг.

**ЯК ВИКЛАДАТИ ЛЮДСЬКІ ПРАВА В ШКОЛІ
І ЯК ЦЕ ПОВ'ЯЗАТИ З ТЕМОЮ ГОЛОДОМОРУ**

Викладач, модератор дискусії:

Валентина Курилів, директорка освітнього напрямку Науково-освітнього консорціуму з вивчення Голодомору (НРЕС) при Канадському інституті українських студій Альбертського університету

12:20–12:40 Перерва.

**12:40–13:40 Лекція-дискусія.
ГЕНОЦИД: ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ
ТА ВИВЧЕННЯ**

Викладач, модератор дискусії:

Владислав Гриневич, провідний науковий співробітник Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України, доктор політичних наук

14:00–15:00 Обід.

15:00–19:30 Самостійна робота.

Індивідуальні консультації для студентів.

19:30–20:30 Вечеря.

2 серпня, четвер

09:00–10:00 Сніданок

**10:00–11:00 Лекція-дискусія.
ГОЛОДОМОР ЯК ГЕНОЦИД: ПАМ'ЯТЬ, ПОЛІТИКА**

Викладач, модератор дискусії:

Кульчицький Станіслав, головний науковий співробітник Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук, професор

11:00–11:20 Перерва.

**11:20–12:20 Лекція-тренінг.
ЯК РОЗВИВАТИ ВМІННЯ І НАВИЧКИ УЧНЯ,
ВИКЛАДАЮЧИ ТЕМУ ГОЛОДОМОРУ**

Викладач, модератор дискусії:

Валентина Курилів, директорка освітнього напрямку Науково-освітнього консорціуму з вивчення Голодомору (HREC) при Канадському інституті українських студій Альбертського університету

12:20–12:40 Перерва.

**12:40–13:40 Лекція-дискусія.
СТАЛІНСЬКІ ГЕНОЦИДИ В УКРАЇНІ
В ІСТОРИКО-ПОРІВНЯЛЬНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ**

Викладач, модератор дискусії:

Владислав Гриневич, провідний науковий співробітник Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України, доктор політичних наук

14:00–15:00 Обід.

15:00–19:30 Самостійна робота.

Індивідуальні консультації для студентів.

19:30–20:30 Вечеря.

**20:30–21:30 Навчальний кіномарафон від Національного центра
Олександра Довженка (Довженко-Центр).**

«ХЛІБ» (ВУФКУ, Одеса, 1929; Режисер Микола Шпиковський, 1929; Реставрована версія + новий саундтрек Port Mone, Білорусь).

3 серпня, п'ятниця

09:00–10:00 Сніданок.

**10:00–11:00 Практичне заняття. Дискусія.
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПОГЛЯДИ РАФАЇЛА ЛЕМКІНА
ЩОДО КВАЛІФІКАЦІЇ ГОЛОДОМОРУ ЯК ЗЛОЧИНУ ГЕНОЦИДУ
(до 65-ї річниці праці правника «Радянський геноцид в Україні», 1953)**

Модератори дискусії:

Людмила Гриневич, директорка Українського науково-дослідного та освітнього центру вивчення Голодомору (HREC in Ukraine), докторка історичних наук

Валентина Курилів, директорка освітнього напрямку Науково-освітнього консорціуму з вивчення Голодомору (HREC) при Канадському інституті українських студій Альбертського університету

11:00–11:20 Перерва.

11:20–12:20 Лекція-тренінг.

**ЯК ФОРМУВАТИ ГРОМАДЯНСЬКУ ТА СОЦІАЛЬНУ
КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ
З ІСТОРІЇ ГОЛОДОМОРУ**

Викладач, модератор дискусії:

В'ячеслав Майорський, вчитель історії та правознавства ЗОШ № 1,
м. Чорноморськ

12:20–12:40 Перерва.

12:40–13:40 Лекція-дискусія.

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ЛЮДИНОЮ
ДОВГОТРИВАЛОЇ ФІЗІОЛОГІЧНОЇ ДЕПРИВАЦІЇ
(НА МАТЕРІАЛАХ ГОЛОДОМОРУ В УКРАЇНІ)**

Викладач, модератор дискусії:

Андрій Маслюк, старший науковий співробітник Інституту психології імені Г. С. Костюка, кандидат психологічних наук

14:00–15:00 Обід.

15:00–19:30 Самостійна робота.

Індивідуальні консультації для студентів.

19:30–20:30 Вечеря.

4 серпня, субота

09:00–10:00 Сніданок.

10:00–11:00 Лекція-дискусія.

**МЕХАНІЗМИ ГЕНОЦИДУ: РУЙНУВАННЯ НАРОДНИХ
ЗВИЧАЇВ І ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ**

Викладач, модератор дискусії:

Віра Аннусова, координаторка проекту «Голодомор. Родинні історії. Глобальна база» Українського науково-дослідного та освітнього центру вивчення Голодомору (HREC in Ukraine)

11:00–11:20 Перерва.

11:20–12:20 Лекція-тренінг.

**ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ З РОЗВИТКУ
КРИТИЧНОГО ТА ІСТОРИЧНОГО МИСЛЕННЯ**

Викладач, модератор дискусії:

Валентина Курилів, директорка освітнього напрямку Науково-освітнього консорціуму з вивчення Голодомору (HREC) при Канадському інституті українських студій Альбертського університету

12:20–12:40 Перерва.

12:40–13:40 Лекція-тренінг.

**СИНДРОМ «ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ»:
ЩО ЦЕ ТАКЕ І ЯК З ЦИМ БОРОТИСЯ**

Викладач, модератор дискусії:

Андрій Маслюк, старший науковий співробітник Інституту психології імені Г. С. Костюка, кандидат психологічних наук

14:00–15:00 Обід.

15:00–19:30 Самостійна робота.

Індивідуальні консультації для студентів.

19:30–20:30 Вечеря.

**20:30–21:30 Навчальний кіномарафон від Національного центра
Олександра Довженка (Довженко-Центр).**

«ЗЕМЛЯ» (ВУФКУ, Київ, 1930; Режисер, сценарист Олександр Довженко;
Оператор Данило Демуцький; Художник Василь Кричевський (мол.);
У ролях Семен Свашенко, Степан Шкурат, Юлія Солнцева, Єлена
Максімова, Владімір Міхайлов, Микола Надемський, Петро Масоха;
Прем'єра: 8 квітня 1930, м. Київ; Музичний супровід ДахаБраха)

5 серпня, неділя

07:00–08:00 Сніданок.

08:00–14:00 Тематична екскурсія³.

**«ПОВНІСТЮ ВІДІБРАТИ В КОЛОНІСТІВ-ПОМІЩИКІВ
ВИНОГРАДНИКИ ТА ІНВЕНТАР, А САМИХ ПОМІЩИКІВ
ВИСЛАТИ ЗА МЕЖІ ОКРУГИ»: про долю колоністів Півдня
України в умовах сталінської «революції згори»**
(з відвідуванням Європейської сироварні,
Центру культури вина Шабо)

14:00–15:00 Обід.

15:00–19:30 Самостійна робота.

Індивідуальні консультації для студентів.

19:30–20:30 Вечеря.

³ Збір учасників о 8:00 біля входу в готель.

6 серпня, понеділок

07:00–08:00 Сніданок.

08:00–12:00 Лекція, практичне заняття.

**«ПРИЙШОВ БОРИС І ГЛІБ – ДОСТИГ У ПОЛІ ХЛІБ»:
УКРАЇНСЬКІ КАЛЕНДАРНІ ТРАДИЦІЇ, ЗВИЧАЇ ТА ОБРЯДИ**
(з історичною реконструкцією обряду «Серпневої бороди»)

Викладач:

Віра Аннусова, координаторка проекту «Голодомор. Родинні історії. Глобальна база» Українського науково-дослідного та освітнього центру вивчення Голодомору (HREC in Ukraine)

12:00–13:00 Лекція-тренінг.

**НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ПОШУК: МЕТОД ПРОЕКТІВ
У ВИКЛАДАННІ ТЕМИ ГОЛОДОМОРУ**

Викладач, модератор дискусії:

Валентина Курилів, директорка освітнього напрямку Науково-освітнього консорціуму з вивчення Голодомору (HREC) при Канадському інституті українських студій Альбертського університету

13:00–14:00 Обід.

14:00–19:30 Самостійна робота.

Індивідуальні консультації для студентів.

19:30–20:30 Вечеря.

**20:30–21:30 Навчальний кіномарафон від Національного центра
Олександра Довженка (Довженко-Центр).**

«НЕБУВАЛИЙ ПОХІД» (Українфільм, 1931, м. Київ); Режисер, сценарист Михайл Кауфман; Реставрована версія + новий саундтрек Антона Байбакова, Україна)

7 серпня, вівторок

09:00–10:00 Сніданок

10:00–11:00 Лекція-тренінг.

ЗОБРАЖАЛЬНІ ДЖЕРЕЛА ЕПОХИ ГОЛОДОМОРУ. ЧОМУ ВАЖЛИВО ЗВЕРНЕННЯ ДО ВІЗУАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ЯК ДО ТЕКСТІВ?

Викладач, модератор дискусії:

Людмила Гриневич, директорка Українського науково-дослідного та освітнього центру вивчення Голодомору (HREC in Ukraine), докторка історичних наук

11:00–11:20 Перерва.

11:20–12:20 Лекція-тренінг.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ ТИПІВ ДЖЕРЕЛ НА УРОКАХ З ІСТОРІЇ ГОЛОДОМОРУ

Викладач, модератор дискусії:

Валентина Курилів, директорка освітнього напрямку Науково-освітнього консорціуму з вивчення Голодомору (HREC) при Канадському інституті українських студій Альбертського університету

12:20–12:40 Перерва.

12:40–13:40 Лекція-тренінг.

«НОВОЯЗ» В ПРОСТОРІ СОВЕТСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Викладач, модератор дискусії:

Ірина Захарчук, професорка Рівненського державного гуманітарного університету, докторка філологічних наук

14:00–15:00 Обід.

15:00–19:30 Самостійна робота.

Індивідуальні консультації для студентів.

19:30–20:30 Вечеря.

8 серпня, середа

09:00–10:00 Сніданок.

**10:00–11:00 Лекція-тренінг.
ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ЕПОХИ ГОЛОДОМОРУ:
ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО**

Викладач, модератор дискусії:

Микола Євтушенко, викладач Київського Національного університету будівництва та архітектури, член Спілки художників України

11:00–11:20 Перерва.

**11:20–12:20 Лекція-презентація.
СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА
В ОСМИСЛЕННІ ТРАГЕДІЇ ГОЛОДОМОРУ**

Викладач, модератор дискусії:

Ірина Захарчук, професорка Рівненського державного гуманітарного університету, докторка філологічних наук

12:20–12:40 Перерва.

**12:40–13:40 Практичне заняття. Дискусія.
ТЕМА ГОЛОДОМОРУ У СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРИ:
ЯК РОЗРІЗНИТИ ІНФОРМАЦІЮ ВІД ПРОПАГАНДИ
І ЯК РОЗПІЗНАТИ ІНФОРМАЦІЙНІ МАНІПУЛЯЦІЇ
ТА МОВУ НЕНАВИСТІ**

Викладач, модератор дискусії:

Людмила Гриневич, директорка Українського науково-дослідного та освітнього центру вивчення Голодомору (HREC in Ukraine), докторка історичних наук

14:00–15:00 Обід.

15:00–19:30 Самостійна робота.

Індивідуальні консультації для студентів.

19:30–20:30 Вечеря.

9 серпня, четвер

09:00–10:00 Сніданок

10:00–11:00 Афішування, захист творчих робіт студентів.

Модератор:

Валентина Курилів, директорка освітнього напрямку Науково-освітнього консорціуму з вивчення Голодомору (HREC) при Канадському інституті українських студій Альбертського університету

11:00–11:20 Перерва.

11:20–12:20 Афішування, захист студентських робіт.

Модератор:

В'ячеслав Майорський, вчитель історії та правознавства ЗОШ № 1, м. Чорноморськ

12:20–12:40 Перерва.

12:40–13:40 Афішування, захист студентських робіт.

Модератор:

Райса Євтушенко, провідний спеціаліст Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України

14:00–15:00 Обід.

15:00–19:30 Самостійна робота.

Індивідуальні консультації для студентів.

19:30 – 20:30 Вечеря.

10 серпня, п'ятниця

09:00–10:00 Сніданок

10:00–11:00 Афішування, захист студентських робіт.

Модератор:

Валентина Курилів, директорка освітнього напрямку Науково-освітнього консорціуму з вивчення Голодомору (НРЕС) при Канадському інституті українських студій Альбертського університету

11:00–11:20 Перерва.

11:20–12:20 Афішування, захист студентських робіт.

Модератор:

Ірина Захарчук, професорка Рівненського державного гуманітарного університету, докторка філологічних наук

12:20–12:40 Перерва.

12:40–13:40 Круглий стіл.

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: ЯКІ ЗМІНИ У ВИКЛАДАННІ ІСТОРІЇ ГОЛОДОМОРУ ПОТРІБНІ, АБИ ПЕРЕОРІЄНТУВАТИ ШКОЛУ ДО НОВИХ ВИМОГ

Модератори:

Райса Євтушенко, провідний спеціаліст Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України

Валентина Курилів, директорка освітнього напрямку Науково-освітнього консорціуму з вивчення Голодомору (HREC) при Канадському інституті українських студій Альбертського університету

14:00–15:00 Обід.

15:00–19:30 Самостійна робота.

Індивідуальні консультації для студентів.

19:30–21:00 Прийняття для учасників.

11 серпня, субота

09:00–10:00 Сніданок.

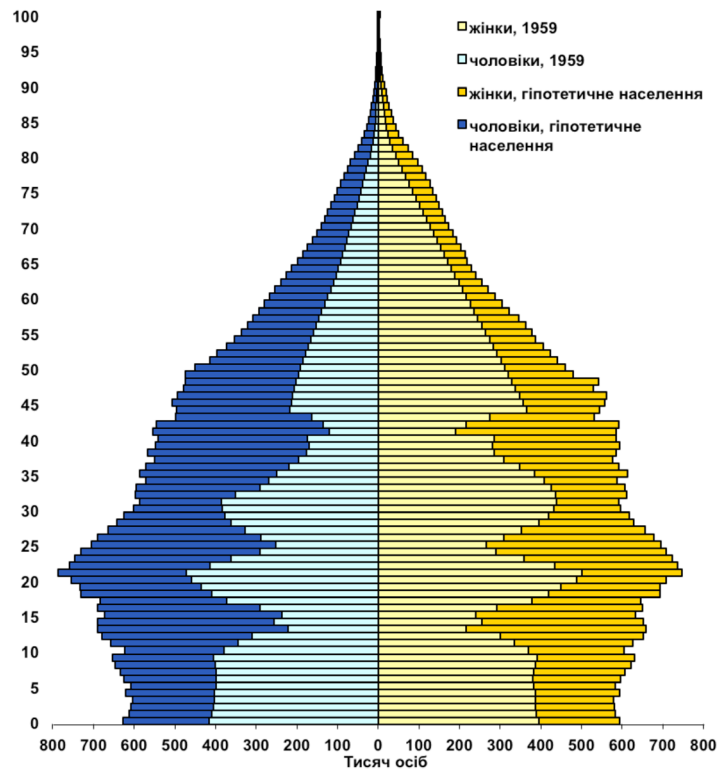
10:00–11:30 Вручення сертифікатів. Підведення підсумків роботи школи.

12:00 Від'їзд учасників.

Для приміток

Для приміток

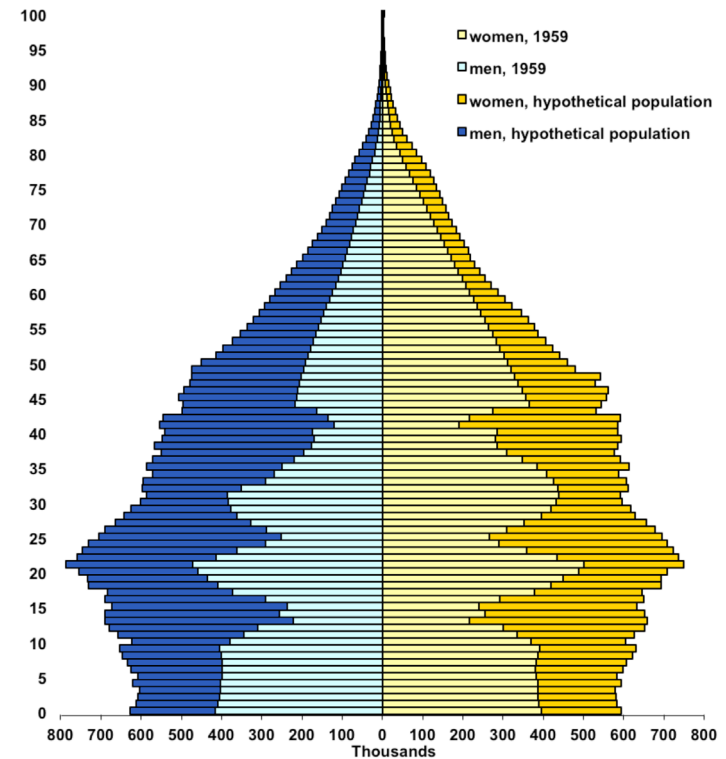
Для приміток

Статеві-вікова піраміда населення України
(на 1 січня 1959 р.)

Піраміди показують чисельність чоловіків та жінок (відповідно ліворуч та праворуч від центральної осі) по однорічних вікових групах від 0 до 100 років. Форми пірамід відбивають впливи соціальних катастроф та суто демографічні процеси. Внутрішня піраміда – реальна статеві-вікова структура населення на 1 січня 1959 р.: верхня западина відбиває втрати за період 1914–1923 рр. (Перша світова війна, революції), середня – 1930–1935 рр. (Голодомор 1932–1933 рр.), нижня – 1937–1947 рр. (терор, Друга світова війна). Ці втрати були обумовлені як надсмертністю, так і дефіцитом народжень. Зовнішня піраміда – гіпотетична статеві-вікова структура населення також станом на 1 січня 1959 року – демонструє, якою би була демографічна ситуація на українських землях за відсутності соціальних катастроф. Різниця між зовнішньою та внутрішньою пірамідами наочно ілюструє демографічні втрати населення України в першій половині ХХ століття, при цьому виразно проглядаються демографічні катастрофи, спричинені Голодомором та Другою світовою війною.

Матеріали надано Інститутом демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України

Age-sex pyramids of Ukraine, 1959

The pyramids show two sets of numbers of males (on the left) and females (on the right) by one-year age, from 0 to 100. The shapes of the two pyramids reflect the influences of social catastrophes and of purely demographical processes. The inner pyramid shows the actual age-sex structure of the population on January 1, 1959, where the upper indentation reflects the losses during the 1914–1923 period (WWI and independence wars), the middle one during the 1930–1935 period (1932–1934 famine), and the lower one during the 1937–1947 period (WWII). These losses are due to excess mortality and deficit of births. The outer pyramid shows the hypothetical age-sex structure, also for 1959, assuming the absence of these social catastrophes in the first half of the XXth century. The difference between the outer and inner pyramids illustrates Ukraine's population losses during the first half of the XXth century.

Source: Ptoukha Institute for Demography and Social Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine